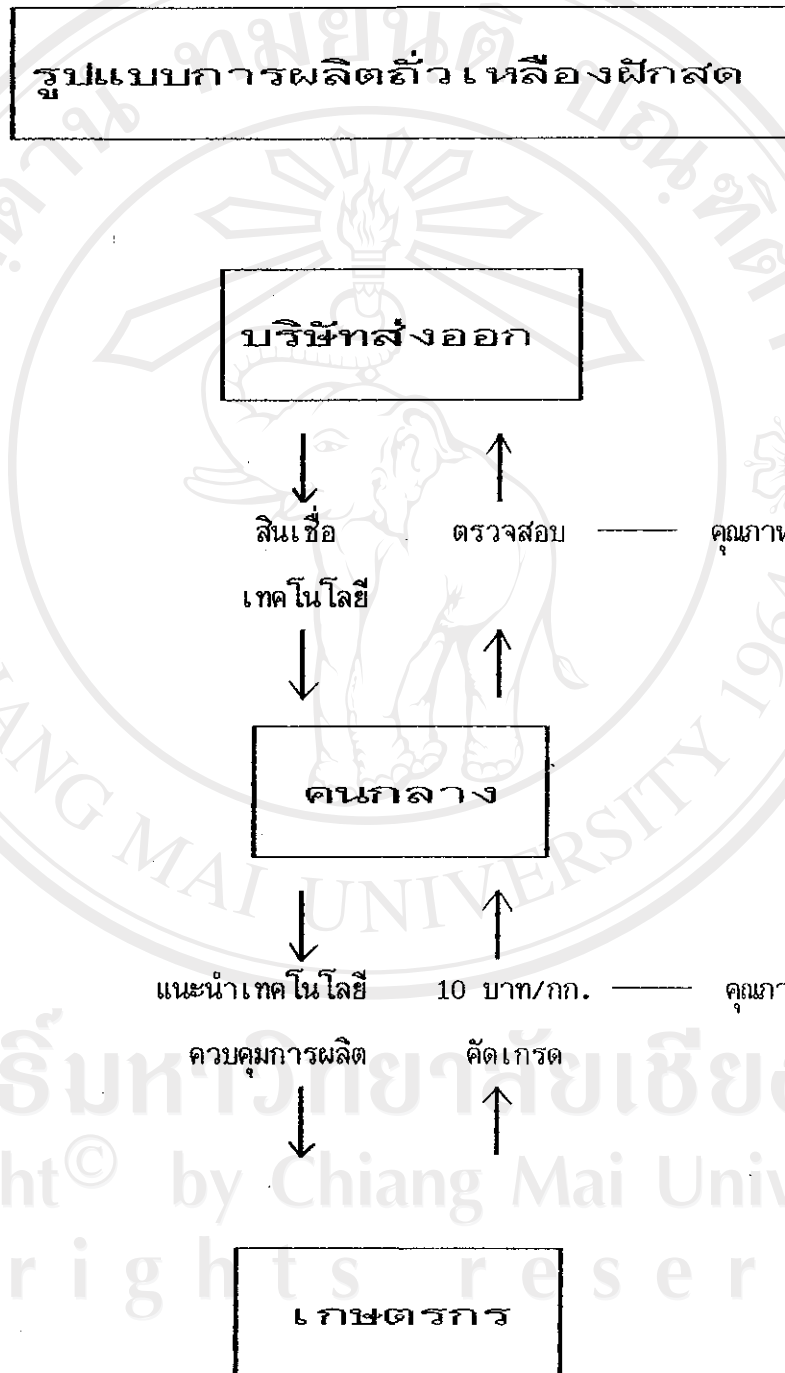

รูปแบบการผลิตถั่วเหลืองฝักสด และวิธีการปฏิบัติของเกษตรกร

การศึกษารูปแบบการผลิตถั่วเหลืองฝักสดของเกษตรกรได้ดำเนินการโดยวิธีการ สัมภาษณ์ผู้ปลูกในเขตอำเภอสีน้ําแดงและสีน้ําทรายรวม 15 ราย ต่างชี้ให้เห็นว่า (ภาพที่ 1) รูปแบบการผลิตทั้งหมด จะเป็นการผลิตแบบมีสัญญาผูกพันระหว่างบริษัทกับเกษตรกร และคนกลาง โดยคนกลางจะเป็นผู้ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิตจากบริษัท เพื่อแนะนำ และ ควบคุมการผลิตกับเกษตรกร รวมทั้งเลือกพื้นที่การผลิตและเกษตรกร และอาจมีการลงทุนใน บางส่วนเช่น ค่าเมล็ดพันธุ์หรือลงทุนเองทั้งหมดในกรณีที่มีฐานะดีพอ การขายผลผลิตจะขายให้ กับบริษัทในราคาประกัน 9 - 10 บาทต่อกิโลกรัม เฉพาะฝักที่ได้มาตรฐาน หากผลผลิตที่ได้ ต่ำกว่ามาตรฐานบริษัทจะตัดราคาลงตามสัดส่วน ทั้งนี้เกษตรกรเป็นผู้คัดเลือกและคนกลางเป็น ผู้นำส่งบริษัท จะเห็นได้ว่าความสำคัญของการผลิตถั่วเหลืองฝักสด ต้องการคุณภาพของผลผลิต มากกว่าปริมาณซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพมีหลายประการ จากการสัมภาษณ์เกษตรกร คนกลาง และนักวิชาการพบว่า วิธีการปฏิบัติของเกษตรกรและปัญหาในการผลิตแยกเป็นหัวข้อ ได้ ดังนี้ (ภาพที่ 2)

พันธุ์

พันธุ์การค้าที่ใช้กันมากในภาคเหนือ ได้แก่ พันธุ์ 301 หรือ TVB5 ซึ่งเป็นพันธุ์ ที่คัดเลือกมาจากพันธุ์ 305 ที่ได้ปรับปรุงให้เปลือกฝักบาง และฝักตรง ไม่บิดงอ และพันธุ์ TVB7 หรือ AGS 292 นอกจากนี้ยังมีพันธุ์ 205 ซึ่งเคยใช้เป็นพันธุ์การค้า แต่พบว่ามีปัญหา เรื่องโรคราสนิมมาก และฝักมีขนาดเล็กจึงเลิกใช้ไป เป็นที่น่าสังเกตว่าพันธุ์ที่ใช้นี้เป็นพันธุ์ที่มีการปรับปรุงในประเทศเขตนาน และเขตกึ่งร้อน จึงมีการปรับตัวแตกต่างไปจากเดิม และ ยังไม่มีพันธุ์การค้าที่เป็นพันธุ์ปรับปรุงในประเทศ มีเพียงปลูกเพื่อขยายเป็นเมล็ดพันธุ์เท่านั้น ซึ่งพันธุ์การค้าเหล่านี้มีความแปรปรวนต่อสิ่งแวดล้อมค่อนข้างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งระยะ เวลาปลูกจะทำให้ได้คุณภาพผลผลิตแตกต่างกัน

ภาพที่ 1 รูปแบบการผลิตตัวเหลืองฝักสดในจังหวัดเชียงใหม่

เมล็ดพันธุ์

มีราคาแพง (40 - 50 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับเกษตรกรที่ปลูกภายใต้สัญญาผูกพัน) และบริษัทเป็นผู้ผลิตขายให้กับคนกลางเท่านั้น จากการสอบถามพบว่าในฤดูแล้งและปลายฤดูฝน การจัดการในแปลงปลูกโดยการให้สารเคมีควบคุมศัตรูพืช มีประสิทธิภาพดีกว่าฤดูฝน เป็นผลให้เมล็ดพันธุ์จะมีคุณภาพดีกว่า แต่ยังคงมีปัญหาเรื่องการเก็บรักษาเมล็ดพันธุ์ เพราะเมล็ดมีขนาดใหญ่และมีเปอร์เซ็นต์ไขมันสูง คุณภาพจึงลดต่ำเร็วกว่าถั่วเหลืองธรรมดาถ้าหากเก็บไว้ในห้องเย็นจะเก็บรักษาได้นานประมาณ 1 ปี แต่ที่อุณหภูมิปกติจะเก็บได้ 3 - 4 เดือนเท่านั้น

ระยะเวลาปลูก

ต้นฤดูฝน มีผลผลิตรวมสูงกว่าฤดูแล้ง แต่มีคุณภาพต่ำกว่า เนื่องจากฝักมีขนาดเล็ก และมีตำหนิจากโรคและแมลงมาก โรคที่พบมากได้แก่ โรคแอนแทรกคโนส รองลงมาคือโรคราสนิม ส่วนแมลงที่พบมากได้แก่ มวน แมลงหริษาว และหนอนแมลงวันเจาะลำต้น นอกจากนี้ยังพบปัญหา หนูระบาดมาก เพราะเป็นช่วงปลูกข้าว

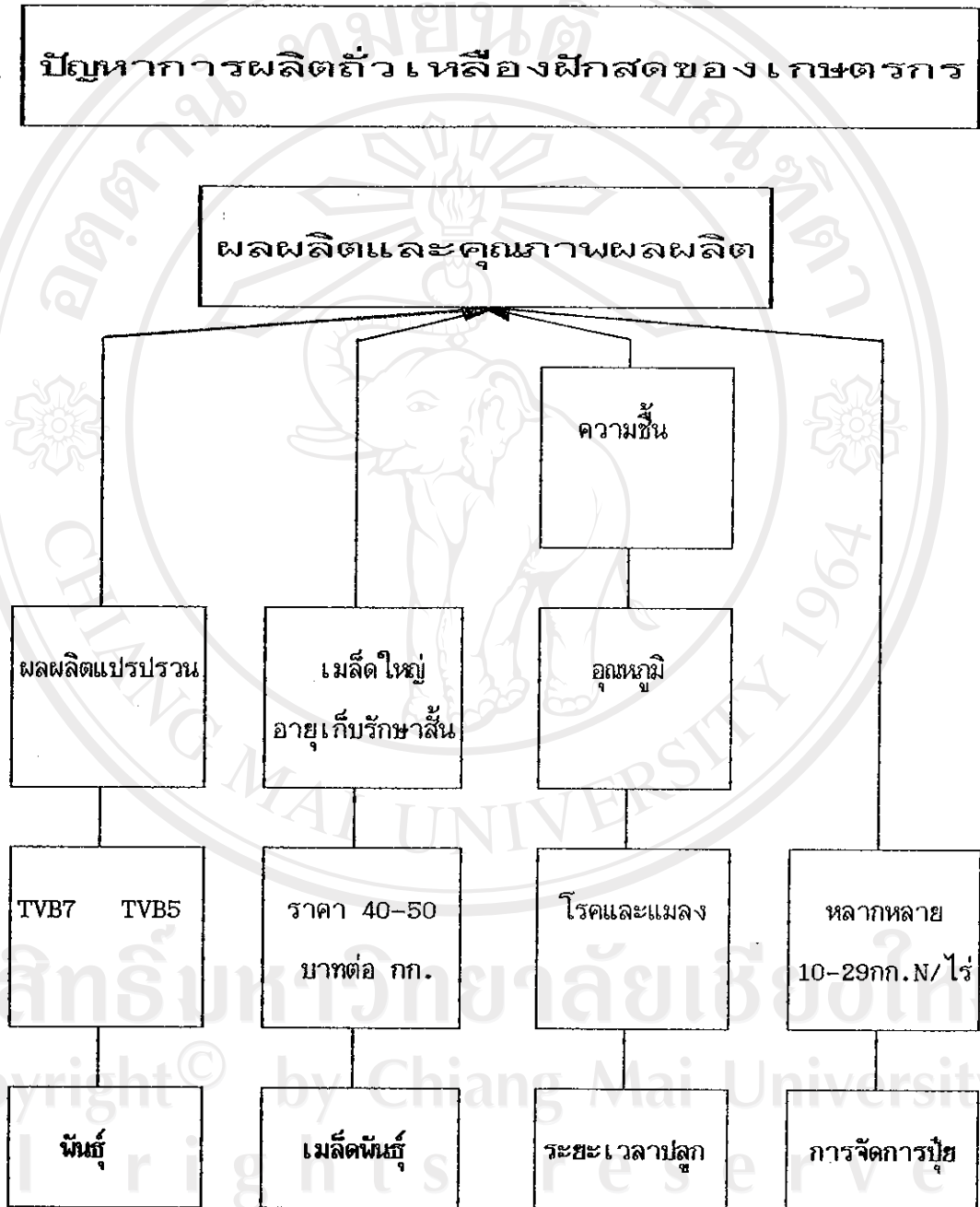
ปลายฤดูฝน มีผลผลิตรวมน้อยกว่าต้นฤดูฝน แต่ฝักมีคุณภาพดีกว่า มีปัญหาการระบาดของโรคและแมลงน้อย เพราะการให้สารเคมีป้องกันกำจัดมีประสิทธิภาพมากกว่า โรคที่พบมากได้แก่ โรคใบจุดนูน และราสนิม ส่วนแมลงคล้ายคลึงกับต้นฤดูฝน รวมทั้งมีปัญหาเรื่องหนูน้อยเช่นเดียวกัน

ฤดูแล้ง มีผลผลิตต่ำกว่าฤดูฝน และมีคุณภาพต่ำกว่าปลายฤดูฝน ปัญหาที่สำคัญคือ อุณหภูมิต่ำในขณะปลูก ทำให้งอกและตั้งตัวช้า มีผลกระทบต่อการเจริญทางลำต้น และระยะออกดอกทำให้ดอกเป็นหมันมาก นอกจากนี้พบว่าอุณหภูมิสูงในระยะเก็บเกี่ยวฝักสด ทำให้ใบเหลืองร่วงหล่นเร็ว ฝักลีบ และฝักเปลี่ยนสีเร็ว

การจัดการปุ๋ย

มีหลายกรรมวิธี โดยสรุปมีการใส่ปุ๋ย 3 ครั้ง และพ่นยูเรียอีก 1 ครั้ง ในระยะ R 4 - R 5 ปริมาณปุ๋ยที่ใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไนโตรเจนมีปริมาณ 10 - 29 กก. N ต่อไร่ ซึ่งมากกว่าการผลิตข้าวเหลืองธรรมดาหลายเท่า จากการสำรวจทุกกลุ่มแสดงความคิดเห็นว่า ปริมาณปุ๋ยที่ใช้มีปริมาณมากเกินไป และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ต้นทุนการผลิตสูงมาก น่าจะมีการศึกษาเพื่อลดปริมาณการใช้ปุ๋ยลง แต่ทั้งนี้หากมีปริมาณไนโตรเจนน้อยเกินไป เกษตรกรเกรงว่าจะทำให้ฝักแก่เร็ว เปลี่ยนสีเร็ว และมีคุณภาพลดลง

บทสรุปจากการสัมภาษณ์จึงนำไปสู่แนวทางการวิจัย เพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โดยต้องการจะศึกษาถึงระดับปุ๋ยไนโตรเจนที่เหมาะสม ความผันแปรของพันธุ์ข้าวเหลืองฝักสดในสภาพการจัดการปุ๋ยไนโตรเจนและระยะเวลาปลูก ซึ่งจะทำการทดลองในสถานีในช่วงปลายฤดูฝนและช่วงฤดูแล้ง เพื่อเป็นทางเลือกให้กับเกษตรกรที่มีการปลูกพืชที่ 2 ตามหลังข้าว และหาความเป็นไปได้ในการผลิตเพื่อเป็นฝักสดและเมล็ดพันธุ์

ภาพที่ 2 สรุปปัญหาการผลิตถั่วเหลืองฝักสดของเกษตรกร ในจังหวัดเชียงใหม่